

BED COURSE 102 - CONTEMPORARY INDIAN EDUCATION, GENDER & SOCIETY

UNIT : II - EDUCATION AND SOCIAL CHANGE

2.2 – Process of social change.

2.3 – Obstacles in social change

2.4 – Role and limitations of education in social change

By Prof. Digambar D. Durgade

Process of social change

- The process of social change starts when an innovation spread in a society.
- Social change accepted easily in some societies and societies show rigidness in acceptance.

सामाजिक परिवर्तनाची प्रक्रिया

- जेव्हा समाजात एक नावीन्य पसरते तेव्हा सामाजिक परिवर्तनाची प्रक्रिया सुरू होते.
- काही समाज आणि समाजात सहजपणे स्वीकारलेला सामाजिक बदल स्वीकारण्यात कठोरपणा दर्शवितो.

STEPS

- **Discovery**
- **Invention**
- **Diffusion**

पायर्या

- शोध
- आविष्कार
- प्रसार

DISCOVERY

- Discovery is finding something that has never been found before, or finding something new in something that already exists.
- A discovery is a share human perception of an aspect of reality which already exists

शोध

- शोध अशी एखादी वस्तू शोधत आहे जी यापूर्वी कधीही सापडली नाही किंवा जे अस्तित्वात आहे त्यामध्ये काहीतरी नवीन शोधत आहे.
- शोध म्हणजे अस्तित्वात असलेल्या वास्तविकतेच्या पैलूची मानवी धारणा होय

DISCOVERY...

- A discovery is addition to the world's store of verified knowledge
- A discovery becomes factor in social change only when it is put in use
- When new knowledge is used to develop new technology, vast changes generally follow

शोध...

- एक शोध जगातील सत्यापित ज्ञानाच्या स्टोअरमध्ये जोडला गेला आहे.
- जेव्हा एखादा शोध वापरात आणला जातो तेव्हाच तो सामाजिक बदलाचा घटक बनतो.
- जेव्हा नवीन तंत्रज्ञान नवीन तंत्रज्ञानाचा विकास करण्यासाठी वापरला जातो तेव्हा सामान्यतः मोठ्या प्रमाणात बदल होतात.

INVENTION

- An invention is often described as new combination or a new use of existing knowledge
- Each invention may be new in form, function, meaning and principle
- Invention is not strictly an individual matter, it is a social process involving an endless series of modifications, improvements and combinations.

आविष्कार

- आविष्कार किंवा विद्यमान ज्ञानाचा नवीन वापर असे अनेकदा शोधाचे वर्णन केले जाते.
- प्रत्येक शोध फॉर्म, कार्य, अर्थ आणि तत्त्वानुसार नवीन असू शकतो.
- आविष्कार ही काटेकोरपणे वैयक्तिक बाब नाही, ही एक सामाजिक प्रक्रिया आहे ज्यामध्ये बदल, सुधारणा आणि संयोगांची अखंड मालिका असते.

DIFFUSION

- It is a spread of culture traits from group to group.
- Diffusion takes place whenever societies come into contact and always a two way contact.
- Diffusion is a selective process.

प्रसार

- हे समूह ते गट गटातील संस्कृतीचे वैशिष्ट्य आहे.
- जेव्हा जेव्हा सोसायटी संपर्कात येतात आणि द्विमार्ग संपर्कामध्ये येतात तेव्हाच वेगळ्या प्रसंगाचा प्रसार होतो.
- प्रसार एक निवडक प्रक्रिया आहे.

Process of Social Change:

The process of social change may be depicted in the following manner:

Processes of Social Change

- Lenski's description of social evolution is one theory
- Note that this is a social version of Darwin's theory of evolution... sometimes called social Darwinism
  - One cause of social evolutions is the introduction of new technologies.
Examples:
    - Early Agriculture
      - Predicting river floods
      - Hoes
      - The plow
    - Transportation
      - Canals
    - Food preservation
      - Canning food in 1810
        - » The Role of Napoleon in developing these technologies to improve war.
        - » Canning was important because there was no other alternative to storing food on ice.

Process of social change

- **Agrarian to modern**
- From agriculture to heavy industry
- Rural to urban
- Division church and state
- Mass education and literacy
- Occupational specialization
- Working class and urban bourgeoisie, decline of peasants and landed estates
- Bureaucratic rational-legal authority, expansion of franchise
- Basic welfare state and social protection, education/health
- From extended to nuclear families
- Entry more women into paid workforce
- **Modern to Post-modern**
- Service sector
- Urban to suburban
- Secularization & scientific authority
- Higher education
- Flexible careers
- From ascribed to achieved status, decline in political salience of class cleavage
- Growth of multilayered governance, rise of new participatory demands
- Market liberalization and contracting out of social protection functions
- Growth non-traditional households
- Growing sex equality in the home and workplace

Obstacles in social change Conservative Society

- As the society is conservative as the pace of social change is slow.
- In conservative societies material and non material changes are not accepted easily.
- e.g. we can find around us several conservative tribes which have not accepted new norms prevalent in non conservative societies.

सामाजिक परिवर्तित अडथळे • पुराणमतवादी समाज

- समाज परिवर्तनाची गती कमी असल्याने समाज रूढीवादी आहे.
- पुराणमतवादी समाजामध्ये भौतिक आणि गैर-भौतिक बदल सहज स्वीकारले जात नाहीत.
- उदा. आमच्या आसपासच्या अनेक पुराणमतवादी जमाती आढळू शकतात ज्यांनी अ-पुराणमतवादी समाजामध्ये प्रचलित नवीन नियम स्वीकारले नाहीत.

Obstacles in social change...

Lack of Education

- Illiteracy and ignorance are among the main obstacle in the way of social change.
- Illiterate people do not accept even positive elements of other cultures.
- It is because they are very rigid about their culture.

सामाजिक परिवर्तीत अडथळें...

• शिक्षणाचा अभाव

- निरक्षरता आणि अज्ञान हे सामाजिक परिवर्तनाच्या मार्गामध्ये मुख्य अडथळे आहेत.
- निरक्षर लोक इतर संस्कृतींचे सकारात्मक घटक देखील स्वीकारत नाहीत.
- कारण ते त्यांच्या संस्कृतीबद्दल खूप कठोर आहेत.

Obstacles in social change...

Lack of means of communication

- Due to limited means of communication the social mobility and social interaction can not take place as a result new ideas and new invention remain far from the people and they remain unaware of the new world.
- e.g. today in Africa there are so many tribes whose living standard is very different than us.
- Because no one has access to that particular areas due to lack of means of communication.

सामाजिक परिवर्तित अडथळे...

संवादाचे साधन नसणे

- संप्रेषणाच्या मर्यादित माध्यमांमुळे सामाजिक गतिशीलता आणि सामाजिक संवाद होऊ शकत नाही परिणामी नवीन कल्पना आणि नवीन शोध लोकांपासून दूर राहतात आणि त्यांना नवीन जगाबद्दल माहिती नसते.
- उदा. आज आफ्रिकेत असंख्य आदिवासी आहेत ज्यांचे जीवनमान आपल्यापेक्षा खूप वेगळे आहे.
- कारण संवादाची साधने नसल्यामुळे कोणालाही त्या विशिष्ट क्षेत्रात प्रवेश नाही.

Obstacles in social change...

Economic Reasons

- Economic reasons are also main hinder in the social change.
- First of all the poor people can not afford new inventions and discoveries.
- On the other hand economic disparity leads to ignores and illiteracy which do not allow the people to accept new ideas immediately

सामाजिक परिवर्तित अडथळ...

आर्थिक कारणे

- सामाजिक बदलांमध्ये आर्थिक कारणे देखील मुख्य अडथळा आहेत.
- सर्व प्रथम गरीब लोक नवीन शोध आणि शोध घेऊ शकत नाहीत.
- दुसरीकडे आर्थिक असमानता दुर्लक्ष आणि निरक्षरतेकडे वळते ज्यामुळे लोकांना नवीन कल्पना त्वरित स्वीकारता येत नाहीत

Obstacles in social change...

Personal Interest

- Some time the people oppose the new social change because their personal benefits and interest.
- e.g. for tribal chives in the tribal areas oppose the female education and their participation in politics because it may reduce their influence incase of women emancipation and empowerment.

सामाजिक परिवर्तित अडथळ...

वैयक्तिक स्वारस्य

- काही काळ लोक नवीन सामाजिक बदलांचा विरोध करतात कारण त्यांचे वैयक्तिक फायदे आणि स्वारस्य आहे.
- उदा. आदिवासी भागातील आदिवासी मुलांसाठी स्त्री-शिक्षणाचा आणि राजकारणामधील सहभागाला विरोध आहे कारण यामुळे महिला मुक्ती आणि सबलीकरणामुळे त्यांचा प्रभाव कमी होऊ शकतो.

Obstacles in social change...

Cohesion with Past

- The people feel emotional attachment with on going social norms and patterns.
- Due to great attachment with past the people don't accept the changes easily.
- e.g. although our customs of marriage from Hindu Cultural background, it is only cohesion of the people with them that they are still being practiced having a degree of dislike ness.

सामाजिक परिवर्तित अडथळ...

मागील सहवास

- सामाजिक रूढी आणि पद्धती यावर लोक भावनिक आसक्ती अनुभवतात.
- भूतकाळाशी असलेल्या चांगल्या संलग्नतेमुळे लोक बदल सहज स्वीकारत नाहीत.
- उदा. आमची हिंदू सांस्कृतिक पार्श्वभूमीवरील लग्नाची प्रथा असली तरी त्यांच्याबरोबर असलेल्या लोकांमध्ये केवळ तेच एक सौहार्द आहे की ते अजूनही काही प्रमाणात नापसंती दर्शवितात.

Obstacles in social change...

Problem in adapting New Inventions

- Some time the people do not adapt the new inventions because of the cultural and religious factors.
- e.g. the invention of the test tube baby has not been able to get acceptability in the world.

सामाजिक परिवर्तित अडथळे...

अविष्कार स्वीकारण्यात समस्या

- काही वेळा लोक सांस्कृतिक आणि धार्मिक कारणांमुळे अविष्कारांना अनुकूल करीत नाहीत.
- उदा. टेस्ट ट्यूब बेबीचा अविष्कार, जगात स्वीकार्य होऊ शकला नाही.

Role of education in social change

- "Education and social change is a two - way traffic.
- While education preserves, transmits and disseminates the whole culture, social change is the instrument and precondition of educational thought.

सामाजिक परिवर्तनात शिक्षणाची भूमिका

- "शिक्षण आणि सामाजिक बदल ही दोन मार्गांची रहदारी आहे."
- शिक्षण संपूर्ण संस्कृती जतन, संचारित आणि प्रसारित करित असताना, सामाजिक बदल हे शैक्षणिक चिंतनाचे साधन आणि पूर्वस्थिती आहे.

Role of education in social change...

- Education makes the people aware of the inadequacy of the existing system and creates a craze for social modification.
- Many of the old superstitions, beliefs and outdated customs. Which is retard social progress, can be prevented by education.

सामाजिक परिवर्तनात शिक्षणाची भूमिका...

- शिक्षण लोकांना सध्याच्या व्यवस्थेच्या अपूर्णतेबद्दल जागरूक करते आणि सामाजिक सुधारण्याची क्रेझ निर्माण करते.
- अनेक जुन्या अंधश्रद्धा, श्रद्धा आणि कालबाह्य रीतिरिवाज. जी सामाजिक प्रगती मंद आहे, शिक्षणाद्वारे रोखली जाऊ शकते.

Role of education in social change...

- Education initiates the social change and gives them direction and purpose.
- Education prepares the individual for social changes.

सामाजिक परिवर्तनात शिक्षणाची भूमिका ...

- शिक्षण सामाजिक परिवर्तनाची सुरुवात करते आणि त्यांना दिशा आणि उद्देश देते.
- शिक्षण व्यक्तीला सामाजिक बदलांसाठी तयार करते.

Role of education in social change...

- Education is considered as a powerful instrument for social change, because it deals mainly with the thought patterns and behavior patterns of younger generation.
- The axe of education can cut down the thick roots of traditional superstitions, ignorance and the backwardness. Education prepares the people for social change.

सामाजिक परिवर्तनात शिक्षणाची भूमिका ...

- शिक्षण हे सामाजिक परिवर्तनाचे एक शक्तिशाली साधन मानले जाते, कारण ते प्रामुख्याने तरुण पिढीच्या विचारांच्या पद्धती आणि वागणुकीच्या पद्धतींवर आधारित आहे.
- शिक्षणाची कुन्हाड पारंपारिक अंधश्रद्धा, अज्ञान आणि मागासलेपणाची जाड मुळे तोडू शकते. शिक्षण सामाजिक बदलांसाठी लोकांना तयार करते.

Role of education in social change...

- The changes caused by the political disorder, industrialization, technological progress and religious reform movements naturally demands more education in order to maintain social equilibrium.
- Education creates the social reformers and leaders who consciously make all the efforts to bring about social changes.

सामाजिक परिवर्तनात शिक्षणाची भूमिका ...

- राजकीय अराजक, औद्योगिकीकरण, तांत्रिक प्रगती आणि धार्मिक सुधारणेच्या चळवळींमुळे होणारे बदल सामाजिक समतोल राखण्यासाठी स्वाभाविकपणे अधिक शिक्षणाची मागणी करतात.
- शिक्षणामुळे समाज सुधारक आणि नेते तयार होतात जे सामाजिक बदल घडवून आणण्यासाठी जाणीवपूर्वक सर्व प्रयत्न करतात.

Role of Education in Social Change

- **Education Perpetuates Eternal Values**
- **Promotes Capacity to Welcome social Change**
- **Evaluation of Social Change**
- **Aids Coming of New Social Changes**
- **Transmission of Culture**
- **Education about Social Change**

Limitations of education in social change

- Conservative nature society and teacher
- Cultural barriers
- Economic barriers
- Mindset of the students
- Lack of means of communication
- Political barriers
- Psychological barriers
- Religious barriers
- Superstition
- Syllabus and curriculum

सामाजिक परिवर्तनात शिक्षणाची मर्यादा

- पुराणमतवादी निसर्ग समाज आणि शिक्षक
- सांस्कृतिक अडथळे
- आर्थिक अडथळे
- विद्यार्थ्यांची मानसिकता
- संवादाचे साधन नसणे
- राजकीय अडथळे
- मानसिक अडथळे
- धार्मिक अडथळे
- अंधश्रद्धा
- पाठ्यक्रम आणि अभ्यासक्रम

Thank
you